

พชรวรรณ พานิกม 2549: ภาพพจน์ที่ปรากฏในหมอลำกลอนซึ่ง ปริญาศิลปศาสตร์
มหาบัณฑิต (ภาษาไทย) สาขาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย ประชานกรรมการที่ปรึกษา:
รองศาสตราจารย์วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, Ph.D. 248 หน้า

ISBN 974-16-2918-4

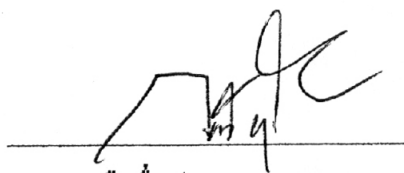
วัตถุประสงค์ของการวิจัย เรื่อง ภาพพจน์ที่ปรากฏในหมอลำกลอนซึ่งนี้ เพื่อศึกษาวิเคราะห์
การใช้ภาพพจน์ในหมอลำกลอนซึ่ง ของ หมอลำราตรี ศรีวิไล ซึ่งเป็นหมอลำและหมอลำกลอน
ซึ่งที่มีชื่อเสียงในจังหวัดขอนแก่น ในระดับประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการ
ส่งเสริม เผยแพร่ การแสดง หมอลำกลอนซึ่ง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ บทกลอนที่ใช้แสดงหมอลำกลอนซึ่ง ของ หมอลำราตรี
ศรีวิไล ในคู่มือประกอบการเรียนลำซึ่งด้วยตนเอง จำนวนทั้งสิ้น 84 บทกลอน ประกอบด้วย
บทกลอนที่ใช้แสดงสำหรับหมอลำกลอนซึ่งฝ่ายชาย จำนวน 30 บทกลอน แบ่งเป็นบทกลอนหลัก
จำนวน 21 บทกลอน บทกลอนเบ็ดเตล็ด จำนวน 9 บทกลอน และบทกลอนที่ใช้แสดงสำหรับหมอลำ
กลอนซึ่งฝ่ายหญิง จำนวน 54 บทกลอน แบ่งเป็นบทกลอนหลัก จำนวน 31 บทกลอน บทกลอน
เบ็ดเตล็ด จำนวน 23 บทกลอน โดยใช้ทฤษฎีการใช้ภาพพจน์ ของ ทศนีย์ ทานตะวณิช ซึ่งประกอบ
ไปด้วยภาพพจน์ 11 ภาพพจน์ ดังต่อไปนี้ 1) อุปมา 2) อุปลักษณ์ 3) อธิพจน์ 4) นามนัย 5) สมพจน์
นัย 6) บุคลาธิษฐาน 7) ปฏิภาคพจน์ 8) เสียงเสียด 9) ปฏิรูปพจน์ 10) อุทาหรณ์ 11) ปฏิปจน์ โดยนำ
กลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์การปรากฏของภาพพจน์และจัดแยกประเภทภาพพจน์ที่พบตามทฤษฎีการ
ใช้ภาพพจน์ดังกล่าว

ผลการศึกษาพบว่า การใช้ภาพพจน์ในหมอลำกลอนซึ่ง จำนวนทั้ง 11 ภาพพจน์ ได้แก่
1) อุปมา 2) อุปลักษณ์ 3) อธิพจน์ 4) นามนัย 5) สมพจน์นัย 6) บุคลาธิษฐาน 7) ปฏิภาคพจน์
8) เสียงเสียด 9) ปฏิรูปพจน์ 10) อุทาหรณ์ 11) ปฏิปจน์ ซึ่งภาพพจน์ทั้ง 11 ชนิดนี้ทำให้หมอลำ
กลอนซึ่งมีคุณค่าในด้านภาษาและเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารความรู้ ข่าวสารต่างๆแก่ชุมชน

๑๗๕๕๕๕๕๕

ลายมือชื่อนิติกร

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

๓๐ / ๓.๑ / ๒๕๔๙